

In memoriam Bien van Drooge

(6 januari 1907 - 8 juli 2006)

Ruud Vlek

FOTO: KLM

Bien van Drooge, 28 juli 1994

Bijna begonnen we te geloven dat ze het eeuwige leven had. Maar haar motoriek trok het niet meer en zo is dan op zeer hoge leeftijd het einde gekomen voor de 'grand old dame' van de Amsterdamse ornithologie. In de nacht van 7 op 8 juli 2006 overleed Jacobina Helena Uden (Bien) van Drooge op 99-jarige leeftijd in een verzorgingshuis te Amstelveen. Wij kijken terug op het leven van een juriste dat merendeels besteed is aan vliegende objecten: vliegtuigen en vogels. Met name de laatste vormden een passie, die de tweede helft van haar leven vulde.

Geboren in Dordrecht aan het begin van 1907, ging zij na haar middelbare schooltijd in 1926 rechten studeren in Leiden. Toentertijd waren vrouwelijke studenten nog ver in de minderheid. Zij had de pech dat ze afstudeerde in de crisistijd van begin jaren dertig, waardoor ze niet onmiddellijk als meesteres in de rechten aan de bak kwam. Daarom deed ze een ver-

volgopleiding tot secretaresse bij het instituut Schoevers te Amsterdam. Dankzij de combinatie van deze beide opleidingen werd ze op 25-jarige leeftijd aangenomen als directiesecretaresse bij de KLM op Schiphol (1932). De burgerluchtvaart stond echter nog pas in haar kinderschoenen. De KLM verzorgde toen de eerste lijnvluchten naar Londen en naar Nederlands-Indië.

Bien blikte in 1978 terug op haar beginjaren bij de KLM: "Het is nauwelijks voorstelbaar in hoe korte tijd deze luchtvaart groeide tot wat zij nu is. Met onze Fokkers vlogen we in 12 dagen naar Indië, maar nacht-vliegen, vliegen over oceanen, was er niet bij. Dat kwam pas geleidelijk na de oorlog. Naar Engeland vlogen we zo lang mogelijk de kustlijn volgend, om op het nauwste gedeelte de oversteek over zee te maken. Er werd nog vrijwel uitsluitend op zicht gevlogen, 'huisje, boompje, beestje' noemden we dat. De piloot vloog van het ene bekende gebouwtje naar het volgende."

Als juriste stelde Bien het contract op met de Douglas vliegtuigfabriek in Amerika tot aanschaf van de eerste aluminium DC2-vliegtuigen; deze vervingen de toen nog houten Fokkers (1934). "Als ik dan ook rond me heen keek in het verleden, en ook nu nog, heb ik nog steeds het idee wat een groot geluk ik heb gehad destijds in deze functie terecht te zijn gekomen." (van Drooge 1978).

Het is deze baan bij SPL/DL, de KLM Directie Luchtvaart op Schiphol (welke ze tot haar pensioen in 1968 vervulde), die haar na de oorlog van het vliegveld in vogelland deed belanden. Dat had weer alles te maken met die andere grondlegger van de Amsterdamse ornithologie, Jac. P. Thijsses. Hij had in de tweede helft van de jaren twintig in een artikelenserie over stadsparken in Europese steden in de Groene Amsterdammer de stelling gelanceerd dat men zelfs de meest schaarse broedvogels midden in de stad kon verwachten mits

men daarvoor de habitat creëerde. En zo broedde er in 1932 een paartje Dodaarzen in het Oosterpark. In dat jaar werd een aanvang gemaakt met de uitvoering van Thijsses's plan tot aanleg van een echt bos bij Amsterdam, dat in de behoefte aan natuur bij de stad moest gaan voorzien. Zijn Amsterdamse 'Boschplan' zou in werkverschaffing worden aangelegd. Zo'n vijfendertig jaar leidde de fietsroute van Bien van Drooge van de Cornelis Dopperkade in Nieuw-Zuid naar haar werk op de luchthaven door dit tot wasdom uitgegroeide bospark.

Ornithologisch had Bien een zeer late roeping. In de ledenlijsten van de Werkgroep Vogels van de afdeling Amsterdam van de (toen nog niet Koninklijke) Nederlandse Natuurhistorische Vereniging ontbreekt haar naam. Haar vogelpassie ontluikt pas op 46-jarige leeftijd in de winter van 1953, tijdens een voorstelling van een film over het Amsterdamse Bos gemaakt door de gebroeders Wim en Piet Brander. De laatste was boswachter in het Amsterdamse Bos en tevens coördinator van de toen zieltogende Werkgroep Vogels van de KNNV. In mei 1953 neemt ze deel aan een excursie door het Amsterdamse Bos o.l.v. Piet Brander, met de personeelsvereniging van de KLM.

Daarmee is haar belangstelling voor vogels gewekt. Het Amsterdamse Bos had een grote aantrekkingskracht op Amsterdamse vogelaars vanwege de landschappelijke diversiteit en de verscheidenheid aan soorten die daarmee gepaard ging: Woudaapje, IJsvogel, Wielewaal, Kleine Bonte Specht, Grote Karekiet en zelfs Zwarte Mees behoorden tot de broedvogels. Ook Bien raakte erdoor in de ban, en werd lid van de Vereniging Vrienden van het Amsterdamse Bos (1956). Kort daarop kwam het tot een bundeling van vogelaars actief in het Bos en werd in 1959 de Vogelstudiegroep Amsterdamse Bos opgericht, met Piet Brander als voorzitter en Bien van Drooge als secretaris. Door aansluiting van vogelaars actief in andere stadsdelen groeide deze club weinig jaren later uit tot de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam (1963). Bien stond als organisatrice aan de wieg ervan.

Enthousiast en vol ijver begon ze aan het wegwerken van de administratieve achterstanden op het gebied van de vogeldocumentatie van het Amsterdamse Bos. Alle handgeschreven jaarverslagen die Brander al sinds 1948 niet meer had gepubliceerd werkte ze om tot keurig typoscript. Daarmee redde ze vrijwel de hele naoorlogse waarnemingenreeks aan broedvogeldocumentatie over het Amsterdamse Bos (in archief VWGA). Alleen hiervoor al verdiende ze het lintje dat haar later door de koningin is toegekend. Zelf startte ze omstreeks 1960 met het maken van kwartaaloverzichten van vogelwaarnemingen in het Amsterdamse Bos, een rubriek die elk kwartaal achterin het Mededelingenblad van de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam (sedert 1963) verscheen, en die ze tot 1980 volhield. Daarmee legde ze de basis voor een zeer grondige kennis van het vogelleven in het Amsterdamse Bos. In 1962 publiceerde ze met Brander hiervan een samenvatting in Het Vogeljaar, waardoor ook landelijk het Amsterdamse Bos bij vogelaars meer bekendheid kreeg (Brander & van Drooge 1962). In 1968 werden de gegevens over 30 jaar vogelontwikkeling sedert de aanleg gebundeld in de KNNV publicatie 'De vogelwereld van het Amsterdamse Bos' (Frieswijk, van Drooge et al. 1968). Nog maar drie jaar later verzorgde Bien van Drooge hierop 'Aanvullingen', met alle belangrijke waarnemingen sedert de afsluiting van Frieswijk's avifauna (van Drooge 1971). Naast het Amsterdamse Bos organiseerde Van Drooge, net als Brander in 1946, een vogelinventarisatie van alle Amsterdamse parken, waarbij Bien zelf het Beatrixpark voor haar rekening nam. Ook startte ze een voorjaarsfenologie-reeks over het Amsterdamse Bos, en verzorgde ze een rubriek literatuur en recensies (1963-1980). Feitelijk stond zij samen met Jopie E. Brinkers gedurende ruim 15 jaar garant voor het uitbrengen van het Mededelingenblad van de vogelwerkgroep (1963-1978).

In een interview dat we in 1998 met haar hadden karakteriseerde zij de vogelwerkgroep uit die begintijd als volgt: "Het was een kleine groep mensen en wij trokken veel met elkaar op. Wat ik bijzonder vond was de verscheidenheid van de leden. Er zaten scholieren tussen, leraren en arbeiders, professoren en psychiaters, conciërges en postbodes, en iedereen ging als gelijken met elkaar om. Dat was in die tijd wel bijzonder." (van Oers 2001).

In 1977 kon ze eindelijk op 70-jarige leeftijd aftreden als secretaresse van de KNNV Vogelwerkgroep Am-

sterdam. Nog deed ze het niet veel rustiger aan, want ze bleef nog drie jaar betrokken bij het redactiewerk en produceerde na de naamsverandering van het Mededelingenblad tot 'De Gierzwaluw' (vanaf jaargang 19, 1981) nog een index op de eerste 18 jaargangen Mededelingenblad (van Drooge 1982). Net als al haar voorgaande publicaties getuigt ook deze van een grote nauwkeurigheid en een indrukwekkende werkkraft. In 1977 werd zij hiervoor gelauwerd met een erelidmaatschap van de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam, in 1984 ontving zij tevens het erelidmaatschap van de afdeling Amsterdam van de KNNV. Al eerder was zij voor haar verdiensten voor de KLM geprezen met een benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau (april 1967).

Wat zij dus door de economische crisis van de jaren dertig en haar werk voor de KLM misliep aan een juridische of wetenschappelijke loopbaan, compenseerde ze ruimschoots in haar vogelcarrière door belangrijk bij te dragen aan het documenteren van de avifaunistische ontwikkeling van het Amsterdamse Bos over meer dan 30 jaar. Onmisbaar hiervoor was haar organisatorisch-secretariële werk, dat met de nodige strengheid leidde tot nu hoogst waardevolle langjarige gegevensreeksen van voorjaarsfenologie, gebieds-inventarisaties en invasies van bijzondere soorten (Kruisbek 1963, Notenkraker 1968).

Vandaag, 13 juli 2006, is ze gecremeerd op begraafplaats Westgaarde. Haar inzet en prestaties dwingen groot respect af.

Ruud Vlek, 13 juli 2006

Selectie van publicaties

Brander P.W. & J.H.U. van Drooge 1962. Steeds rijker wordt het vogelleven van het Amsterdamse Bos. Het Vogeljaar 10^e jg. nr. 2.

Buker J.B. & J.H.U. van Drooge 1972-1973. Inventarisatie Noordkant Amsterdamse Bos. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 10 en 11.

van Drooge J.H.U. 1957-1980. Terugkeer zomervogels en broedvogels in het Amsterdamse Bos. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 1-18.

van Drooge J.H.U. 1963-1976. Jaarverslagen KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam 1963-1976. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 1-14.

van Drooge J.H.U. 1963-1980. Ontvangen literatuur. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 1-17.

van Drooge J.H.U. 1964. Overzicht Kruisbek-invasie 9 aug. - 2 dec. 1963. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 2 nr. 1.

van Drooge J.H.U. 1965. De Witkopend (26 januari tot 27 febr. 1965 op het Nieuwe Diep). Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 3 nr. 2.

van Drooge J.H.U. 1966-1967. Inventarisatie Noordkant Roeibaan. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 5.

van Drooge J.H.U. 1968. Resumé van waarnemingen van de Notenkraker in het Amsterdamse Bos, 6 augustus t/m 10 november 1968. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 6 nr. 3/4.

van Drooge J.H.U. 1971. Aanvullingen op 'De vogelwereld van het Amsterdamse Bos', samengesteld door drs. J.J. Frieswijk.

van Drooge J.H.U. 1979. Natuurpad het Amsterdamse Bos no. 1. Instituut voor natuurbeschermingseducatie, Amsterdam.

van Drooge J.H.U. 1982. Index op het Mededelingenblad van de KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jaargangen 1 t/m 18 (1963 t/m 1980); vormgeving E.J.M. Veling, april 1984.

Frieswijk J.J., m.m.v. H. Arentsen, J.H.U. van Drooge et al. 1968. De vogelwereld van het Amsterdamse Bos. KNNV Wetenschappelijke mededeling nr. 74, maart 1968.

Hartog A. & J.H.U. van Drooge 1968-1969. Inventarisatie Noordkant Amsterdamse Bos. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 6 en 7.

Biografieën

Anonymus 1984. 77-jarige mr Bien van Drooge: "Bos en KLM maakten mijn leven gelukkig". Amsterdams Stadsblad voorjaar 1984.

Brander P.W. 1977. Een stukje historie, en vóórhistorie van de VWG. Mededelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam jg. 15 nr. 1.

van Drooge J.H.U. sine anno. Amsterdamse Bos. (autobiografie). Archief VWGA.

van Drooge J.H.U. 1967. Uit en thuis. Wolkenridder (KLM personeelsblad) 16 september 1967.

van Drooge J.H.U. 1978. Mijn werk 1933-1967 : KLM. Archief VWGA.

van Drooge J.H.U. 1980. Vogelstudie, een heerlijke hobby voor jong en oud. (ongepubliceerd); archief VWGA.

Meijburg E. 2006. Toespraak bij de crematie van Bien van Drooge op Westgaarde, 13 juli 2006.

van Oers J.H. 2001. Een interview met Jacobien van Drooge (12 juli 1998): "Piet Brander was een bijzondere man en vogelaar". De Gierzwaluw 38 (3/4) p. 7-9.

Voous K.H. 1991. Van Drooge, Jacobina Helena Uden. In: Voous, In de ban van vogels, 1995 p. 226-227.

Herinneringen aan Mejuffrouw van Drooge door jonge vogelaars van toen

Nooit zou ik haar Bien hebben durven noemen, mejuffrouw meester J. H. U. van Drooge, de vrouw die ik - jong gymnasiastje nog - in de jaren zestig in het Amsterdamse Bos ontmoette. Aan de noordkant, bij de drie banken. Zij met kijker, ik zonder. Ze nam me op sleeptouw en trakteerde op koffie en een gevulde koek in boerderij Meerzicht, toen die nog echt een ouderwetse uitspanning was. Mijn basis voor het vogels kijken werd die middag gelegd en verbreed. Veel uit die tijd zit in mijn hoofd, een deel staat in een brief die ik Van Drooge stuurde bij haar afscheid.

Ze was een opmerkelijke en buitengewoon aardige vrouw.

Guus van Duin

FOTO: AMSTERDAMS STADSBLAD, VOORJAAR 1984

Bien van Drooge in het Amsterdamse Bos

Ik fietste in 1969 (met echte verrekijker!) door het Amsterdamse bos toen ik die aardige dame met dat rode tasje achterop haar fiets tegenkwam. Ik had haar al eens bij de excursies met boswachter Piet Brander gezien. In mijn ogen was ze toen al oud... Ze nam me mee naar roepende Wielewalen, gele flitsen hoog in de Essen, en een nest van een Grote Bonte Specht. De jongen hingen gillend uit het nesthol. Jarenlang was de oude dame met de blauwe ogen mijn vaste date op zaterdag.

's Morgens om zeven uur troffen we elkaar bij de tribune en fietsten naar boerderij Meerzicht, waar we het restaurant links lieten liggen om onze meegebrachte boterhammen in het bosmuseum op te eten. Duizend herinneringen. Een IJsvogel bij de sluisjes, Kepen op de Elzenspeelplaats, een Fuut met jongen (heel zeldzaam) op de Poel, een Buizerd (zeldzaam!) op de Zonneweide, een Grote Lijster, Putters bij de radar, natuurlijk ook de Bosuilen bij de tribune, de typemachine en het mededelingenblad, de vergaderingen van de vogelwerkgroep in volle zalen. Naar Texel in de Amerikaanse slee van dokter Hirschler, de flat barstens vol vogelkalenders, vogelfoto's, vogeltijdschriften...

Nog altijd is voor mijn gevoel het Amsterdamse Bos niet van Amsterdam. Het is voor eeuwig het Bos van Mejuffrouw van Drooge.

Mark Kuiper